

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування «Державні та
муніципальні фінанси»

на тему: «**Податкова політика у сфері зовнішньоекономічної
діяльності**»

Виконавець:

студент ЦЗФН факультету
Караман Олена Анатоліївна

/ /

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Шикіна Наталія Анатоліївна

/ /

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ТА ПОЛІТИКИ ОПОДАТКУВАННЯ ІМПОРТНИХ ТА ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ	8
1.1. Сутність та значення системи та політики оподаткування зовнішньоекономічної діяльності.....	8
1.2. Функціональне призначення і характеристика митних платежів... ..	19
1.3. Проблемні аспекти системи оподаткування імпортних та експортних операцій та шляхи їх розв’язання	24
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ТА МЕХАНІЗМ ОПОДАТКУВАННЯ ІМПОРТНИХ ТА ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ	33
2.1. Діюча практика оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності країни	33
2.2. Аналіз вітчизняної системи митного оподаткування	41
2.3. Аналітична оцінка імпортної та експортної діяльності України на світових ринках	53
Висновки до розділу 2	61
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ	63
3.1. Методичні аспекти побудови системи оподаткування імпортних та експортних операцій	63
3.2. Основні засади вдосконалення системи митного оподаткування	75
3.3. Методичні засади прогнозування надходжень податків на імпортні операції до Державного бюджету.....	81

Висновки до розділу 3	86
ВИСНОВКИ	88
Список використаних джерел	91
Додатки	96

ВСТУП

В сучасних умовах кризового стану більшості сфер народного господарства України, податки є стабілізуючим фактором, що сприяє вирішенню основних економічних і соціальних проблем. Крім того, податки загалом виконують роль акумулятора передумов наступного покращення економіки нашої держави, а також переходу до фази активних структурних змін. За цих умов стимулювання подальшого розвитку системи оподаткування стає важливим завданням держави. Саме тому особливої уваги заслуговують імпортних операцій як умови здатності національної економіки активно співпрацювати із зовнішнім економічним середовищем.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності взагалі та економічні методи такого регулювання розглядаються в теорії та практиці в площині як держави, так і інтеграційних об'єднань.

Звернемо увагу, що не дивлячись на великий науковий доробок у сфері зовнішньоекономічної діяльності, проблеми оподаткування імпортних операцій як у теоретичному, так і в прикладному плані на сьогодні досліджено не досконало.

Здебільшого, поза увагою дослідників залишаються проблеми формування системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності економічними методами в умовах інтеграції України до Європейського Співтовариства (далі – ЄС).

Проблеми формування системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності економічними методами відображено в роботах відомих українських вчених Р.Балакіна, В.Будкіна, І.Бураковського, А.Гальчинського, О.Гребельника, В.Пятницького, В.Сіденка, А.Філіпенка.

Однак на сьогодні залишаються недослідженими взаємозв'язок системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності й системи оподаткування імпортних операцій, вплив зовнішньоекономічної

політики та інтеграційних процесів на формування бюджетної системи країни.

Недостатньо визначено критерії ефективності функціонування податкової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності при залученні діючих зовнішньоторговельних режимів. Вимагають більшого дослідження сучасні тенденції розвитку регулятивних систем зовнішньоекономічної діяльності в світі інтеграційних процесів та інтернаціоналізації діючих систем оподаткування імпортованих операцій в умовах лібералізації зовнішньоекономічної діяльності. Вітчизняний досвід в даній сфері є недостатнім і потребує ретельної систематизації та аналізу.

Тому проблема формування системи оподаткування імпортованих операцій в умовах лібералізації зовнішньоекономічної діяльності в Україні стає надзвичайно актуальною.

Актуальність, значущість та недостатня дослідженість проблеми зумовили вибір теми дипломної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою цієї роботи є впорядковане дослідження чинників, що визначають економічну природу державного врегулювання зовнішньоекономічної діяльності економічними методами та визначення шляхів покращення процесу оподаткування імпортованих операцій.

Відповідно поставленій меті в роботі передбачено розв'язання передових завдань:

- визначення сутності податкової політики;
- визначення теоретичних засад функціонування системи оподаткування імпортованих операцій;
- розкриття сутності системи оподаткування у зовнішньоекономічній діяльності;
- розкриття податкової системи як прояву податкової політики;
- визначення функціонального призначення і характеристики митних платежів;

- розгляд проблемних аспектів системи оподаткування імпорتنих операцій;
- розкриття основних принципів вдосконалення системи митного оподаткування;
- аналіз механізму сьогоденної системи оподаткування імпорتنих операцій;
- проведення аналізу діючої практики оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності України;
- аналіз системи митного оподаткування в Україні;
- встановлення аналітичної оцінки імпорتنної діяльності України у світі;
- визначення напрямів оптимізації механізму оподаткування імпорتنих товарів в Україні;
- розгляд методичних аспектів побудови системи імпортного оподаткування та прогнозування податкових надходжень до державного бюджету.

Об'єктом дослідження є комплекс економічних відносин, що виникають в процесі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності економічними методами.

Предметом дослідження є система оподаткування імпорتنих операцій в умовах лібералізації зовнішньоекономічної діяльності.

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані загальнонаукові прийоми і методи наукового пізнання, а саме: історико-порівняльний, системно-структурний, порівняльно-правовий, економіко-математичний, логічний, статистичний, соціальний тощо. Основним виступає загальнонауковий діалектичний метод пізнання, на базі якого проблеми, вирішувані у роботі, розглядаються в єдності їх соціального змісту й економічної форми. Системний підхід застосовувався для дослідження проблем державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності економічними методами, а також особливостей роботи системи оподаткування імпорتنих операцій. За допомогою історико-правового

методу вивчалися процеси становлення системи оподаткування імпорتنих операцій, було досліджено застосування непрямих податків у його розвитку та динаміці.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні системи теоретичних підходів до організації державного управління зовнішньоекономічної діяльності економічними методами відносно тенденцій і закономірностей розвитку вітчизняної фіскальної та зовнішньоекономічної політики.

Практичне значення одержаних результатів наукового дослідження виражається в тому, що його положення та висновки можуть бути використані в процесі подальшого вдосконалення механізму оподаткування імпорتنих та експортних операцій; при розробці змін та доповнень до законодавства України у сфері митно-тарифного регулювання; а також у можливості застосування окремих положень для подальшого здійснення науково-дослідних робіт в даній галузі знань.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 95 сторінках, що охоплюють 8 таблиць, 3 рисунки, 4 додатки. Список використаних джерел налічує 56 позицій на 5 сторінках.

Висновки до розділу 3

Дослідження української системи оподаткування експортно-імпортних операцій дало можливість визначити головні напрямки її оптимізації, а саме:

1. Зменшення податкового навантаження шляхом розширення бази оподаткування, в тому числі і за рахунок скорочення пільг, а також через зменшення високих митних ставок до їх прийняттого рівня.

2. Критичний перегляд української системи митно-тарифних пільг задля скасування необґрунтованих. Це дасть змогу не лише збільшити суму митних надходжень до бюджету, але й вирішити інші економічні проблеми за рахунок підвищення ефективності застосування митних платежів як методів врегулювання зовнішньої торгівлі.

3. Підняття ефективності та покращення митного контролю з ціллю недопущення випадків ухилення від оподаткування, що відповідно добре вплине як на наповнення Державного бюджету України, так і на поліпшення ефективності використання регулюючого потенціалу податків на зовнішню торгівлю.

4. Розвиток механізму бюджетного планування відносно визначення та прогнозування надходжень до Держбюджету податків на експортно-імпортні операції. Врегульованість бюджетного планування дасть змогу більш активно використатовувати бюджетну функцію податків на експортно-імпортні операції у процесі перерозподілу фінансових ресурсів.

ВИСНОВКИ

Зроблені у роботі дослідження дають змогу зробити наступні висновки:

1. Як економічна категорія, система оподаткування зовнішньоекономічних операцій демонструє відносини між державою та суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності - платником податку, як фінансова – відносини з приводу утворення, функціонування та акумуляції бюджетних коштів. В системі оподаткування зовнішньоекономічних операцій втілено триєдиний характер податків – податків як: регуляторів ЗЕД, прибутків держави, перерозподільчих ресурсів. Запровадження чинників системи оподаткування у систему державного регулювання зовнішньоекономічною діяльністю здійснюється через реалізацію митної, податкової та фінансово-бюджетної політики. Вказані обставини обумовлюють поєднання в економічній природі системи оподаткування імпорتنих операцій рис об'єктивної економічної категорії та елементів суб'єктивності, так як вона, з одного боку, є інструментом регулювання ЗЕД, з іншої ж – сама є об'єктом державного регламентування.

2. Задля забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України необхідно розробляти і приймати щорічно Державну програму зовнішньоторговельної діяльності. В неї потрібно включати: оцінку сьогоденного стану торговельних стосунків України з іншими країнами, прогноз торгового балансу, план експортних кредитів, що надаються під гарантії уряду або з використанням бюджетних коштів, план зовнішніх позичок та обслуговування зовнішнього боргу, перелік заходів державного зовнішньоторговельного регулювання; митні ставки та межі їхніх можливих змін, кількісні обмеження експорту та імпорту, перелік заходів щодо захисту внутрішнього ринку, валютного регулювання; щодо захисту торгових інтересів України у випадках дискримінації її суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на ринках окремих країн.

3. В останні роки відбулися значні зміни в структурі митних органів України, які направлені на покращення реалізації митної справи як на

центральному рівні, так і в регіональних підрозділах, у тому числі й в напрямку застосування системи управління ризиками при здійсненні митного контролю та митного оформлення. Державна митна служба України безпосередньо бере участь у державному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі, за допомогою тарифних інструментів - елементів системи адміністрування митних податків та зборів, які справляються митними органами з товарів під час переміщення через митний кордон України. Розвиток системи інституційно-організаційного управління ризиками при здійсненні митного контролю та митного оформлення забезпечується через виконання структурними підрозділами ДФС основних функцій.

4. Визначено, - найвагомим фактором впливу на рівень надходження митних платежів до бюджету є вартісний об'єм та структура зовнішньоторговельного обігу (загального товарообігу зовнішньої торгівлі). Отже, проведений аналіз зовнішньоекономічної діяльності України дає можливість визначити, що у посткризовому 2012 р. сальдо торгівлі товарами було від'ємним (13,8 млрд дол. США) та сформованим за рахунок випереджаючих темпів приросту імпорту товарів над їх експортом. Проте, характерною тенденцією вказаного періоду стало пожвавлення зовнішньоторговельної діяльності України, адже експорт товарів зріс на 33% порівняно з попереднім роком (здебільшого за рахунок збільшення експортних цін), а імпорт збільшився на 37% порівняно з попереднім роком, при цьому значну роль відіграло збільшення фізичних обсягів імпорту товарів.

5. З метою вдосконалення механізму оподаткування імпортно-експортних операцій варто прийняти ряд мір по зменшенню податкового навантаження за рахунок розширення податкової бази, за рахунок пільг, зокрема. Поліпшення рівня ефективності та покращення митного контролю з метою недопущення випадків ухилення від оподаткування, що відповідно позитивно вплине як на наповнення Державного бюджету України, так і на

поліпшення ефективності використання регулюючого потенціалу податків на зовнішню торгівлю. Необхідно врегулювати бюджетне планування, що дасть змогу досить активно використовувати бюджетну функцію податків на експортно-імпортні операції у процесі перерозподілу фінансових ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алек Г. Древний молодой тариф / Г. Алек // Таможенный вестник. 2007.– № 6. – С.12 – 18.
2. Бабин Э.П. Основы внешнеэкономической политики: учеб. пособ. / Э.П. Бабин. – М, 2007. – С. 126.
3. Бен Дж. Введение в налог на добавленную стоимость / Дж. Бен, М.Терра.– Париж.: OECD/OCDE. – 2005.– 199 с.
4. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія / І. Г. Бережнюк. — Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. — 543 с.
- 5 Біляцкий С. Світовий економічний взаємозв'язок та взаємозалежність: процеси, тенденції / С. Біляцкий // Економіка України. – 2014. – № 9. – С.42 – 46.
6. Бодряга Н. В. Удосконалення системи адміністрування ПДВ / Н. В. Бодряга, Б. І. Кривоборець // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. 2008. — Вип. 33-2.
7. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі / І. Бураковський. – К.: Основи, 2011. – 241 с.
8. Василик О.Д. Державні фінанси України: навч. посіб. / О.Д. Василик. К.: Вища шк., 2013. – 383 с.
9. Василик О.Д. Фінансова стабілізація як фактор економічного зростання/ О.Д. Василик, К.В. Павлюк // Фінанси України. – 2008. – №2. С.88 – 92.
10. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / О.П. Гребельник. - Київ, 2016. – 76 с.
11. Гребельник О.П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи: моногр. / О.П. Гребельник. - Київ, 2012. – 488 с.
12. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підручник / О. П. Гребельник. — К. : Центр навчальної літератури, 2015. — 696 с.

13. Григорян С.А. Эволюция правовой системы ГАТТ / С.А. Григорян// Внешняя торговля. – 2010. – № 2. – С.29 – 31.
14. Губский Б. Интернационализация украинской экономики / Б. Губский, Д. Лукьяненко, В. Сиденко // Экономика Украины. – 2010. – № 9. – С. 16– 25.
15. Денисова И. Понятие налога. Принципы и функции налогообложения. Налоговая система России / Финансовое право: учеб. / И. Денисова. – М.: Юрист, 2016. – С.273.
16. Дернберг Р.Л. Международное налогообложение / Дернберг Р.Л. – М.: ЮНИТИ: Будапешт: COLPI, 2017. – 375 с.
17. Добреля Л.П. Исторична довідка / Л.П. Добреля, В.В. Пікін. – Харків, 2015. – 26 с.
18. Економіка України: реалії, перспективи розвитку ринкових відносин. Міжвідомчий науковий збірник / За редакцією А.І.Комарової, С.Б.Белікова, А.С.Гальчинського, О.Ю.Кучеренка, С.Б.Гавриша, Б.В.Губського, І.І.Лукінова, О.А.Устенко, В.О.Лейбензона, С.В.Ківалова, А.А.Чухно, Ю.П.Соловкова, О.О.Крикуна та ін. Київ, 2010. – Том 20. – 725 с.
19. Ершов А.Д. Основы управления и организации в таможенном деле: учеб. пособ. / А.Д. Ершов. –Санкт-Петербург, О-во “Знание”, 2014. – 362 с.
20. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України” №2775 від 07.07.2005. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
21. Закон України “Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту” № 330-XIV від 22.12.98 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
22. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: опорн. консп. лекцій. / [під ред. О.П.Гребельника]. – К. Видавничий центр КДТЕУ, 2009. – 286 с.
23. Иголкин А.А. Международное разделение труда: модели, тенденции, прогнозы / Иголкин А.А., Мотылев В.В. – М.: Международные отношения, 2008. – 328 с.

24. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс. М.: Экономика, 2013. – 518 с.
25. Климко Г.Р. Проблемы інтеграції України в міжнародний поділ праці / Г.Р. Климко, В.І. Павлюк, В.Я. Красильчук, М.І. Дідківський.–К.: Книговидавничий центр “Посередник” Ltd., 2014. – 174 с.
26. Крисоватий А.І. Оподаткування і ринок: умови і можливості поєднання / А.І. Крисоватий. – Тернопіль: Карп Юка. - 2010. – 246 с.
27. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / П. Линдерт. – М.: Прогресс, 2012. – 520 с.
28. Ліпіхіна Т.Д. Методологія прогнозування надходжень митних податків / Ліпіхіна Т.Д. // Збірник наукових праць Академії митної служби, Дніпропетровськ. 2009. - № 3. – С.64 – 71.
29. Ліпіхіна Т.Д. Методологічні засади планування митних податків в Україні / Ліпіхіна Т.Д. // Митний брокер., № 5 (24).2009. – С. 39 – 44.
30. Ліпіхіна Т.Д. Формування торговельних режимів у перехідних економіках в умовах глобалізації / Ліпіхіна Т.Д. // матеріали ІХ міжнародної науково – теоретичної конференції . К., 2011. – С. 288 –292.
31. Міжнародні економічні відносини: система регулювання міжнародних економічних відносин: [Підруч. для студентів екон. вузів і фак.] / [Філіпенко А.С., Балакін Р.Л., Будкін В.С. та ін.; Відп.ред. А.С.Філіпенко]. – К.: Либідь, 2014. – 256 с.
32. Михасюк І. Державне регулювання економіки: підруч. / [за ред. д-ра екон.наук, проф., акад. А.Н. вищої школи України І.Р.Михасюка]. – К. – 2010. – 592 с.
33. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
34. Налоги в развитых странах / [под ред. И.Г.Русаковой]. М.: Финансы и статистика, 2011. – 335 с.
35. Налоги и налоговое право. учеб. пособ. / [под ред. А.В. Брызгалина]. – М., 2017. – 600 с.

36. Науменко В. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / В. П. Науменко, П. В. Пашко, В. А. Руссков. — К. : Знання, 2014. — 403 с.
37. Основы таможенного дела: учеб. / [под ред. В.Г.Драганова]. — М.: ОАО “Изд-во “Экономика”, 2008. — 687 с.
38. Пахомов С. І. Деякі проблемні питання застосування митного законодавства України / С. І. Пахомов // Митна справа. — 2012. — № 3. — С. 47–50.
39. Петруня Ю.Є. Адміністрування митних платежів: стан і перспективи / Ю.Є. Петруня, М.О. Губа // Вісник Академії митної служби України : зб. наук. праць. — 2012. — № 1(47). — С.32-37.
40. Платіжний баланс і зовнішній борг України. Національний Банк України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=85057
41. Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України : Закон України від 4 листоп. 1999 р. № 1212-XIV. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1212-14>
42. Про затвердження переліку платних послуг, що можуть надаватися митними органами : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 груд. 2002 р. № 1952 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1952-2002-%EF> .
43. Рынок Металлов. № 9-10. — 2009.— С.41 – 43.
44. Регулювання ринків товарів і послуг на засадах норм і принципів системи ГАТТ/СОТ. — К.: УАЗТ, 2010. — 336 с.
45. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли / Б. Селигмен. - М.: Прогресс, 2008. — 600 с.
46. Сиденко В.Р. Внешнеэкономическая деятельность: проблемы системной трансформации при переходе к рынку / В.Р. Сиденко. — К.: Институт мировой экономики и международных отношений НАН Украины. — 2008. — 139 с.

47. Сіденко В. Прорив у Європу – яким чином? // Політика і час / В.Р. Сіденко. – 2007. № 11. – С.15-19.
48. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
49. Три роки членства у СОТ: тенденції зовнішньої торгівлі України у посткризовий період. – К.: НІСД, 2011. – 72 с.
50. Хапилин С. А. Механизм администрирования таможенных платежей и его роль в формировании доходов федерального бюджета : дис. На соискание науч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.10 / С. А. Хапилин; Ростов. гос. экон. ун-т "РИНХ". — Ростов н/Дону, 2008. — 202 с.
51. Dixit, Avinash, “Taxation in open Economies”, Handbook of Public Economics, Vol.1, ed. by Alan J. Auerbach and Martin S. Feldstein (Amsterdam: North-Holland, 2015), P. P. 74-313.
52. Hicks, John Richard, Value and Capital: An Enquiry into Some Fundamental Principles of Economic Theory (Oxford: Clarendon Press, 2 nd ed., 1946), 196 p.
53. Shome Pathasarathi, «The Taxation of High Income Earners, IMF Paper on Policy Analysis and Assessment No. PPAА/93/19 (Washington: International Monetary Fund, December 2013), P.P. 36-95.
54. Thomas, Vinod, and John Nash, Best Practices in Trade Policy Reform (New York: Oxford University Press, 2011), P. P. 68 – 125.
55. The World Trade Report 2008-2011[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wto.org>
56. The Global Enabling Trade Report 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gcr.weforum.org/getr2010>